

Прэм'ера рубрыкі
"БІЗНЕС-КЛАС".Эканамічныя
навіны,
статыстыка.

2

ПАЛІТЫЧНЫЯ
ВЫНІКІ
МІНУЛАГА
ГОДА.

2

АДАМ І ЕВА.
Першая
шлюбная ноч.

3

КАЛЯНДАР
РЭЛІГІЙНЫХ
СВЯТ
НА 1994 ГОД.

3

БЕЛАРУСКАЯ
МАЛАДЗЁЖНАЯ
ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

4 студзеня 1994 г.

Аўторак

№ 1(13717)

Кошт у розніцу 20 рублёў

Выдавецтва з 1921 года

Кур'ер "ЧЗ"

СТОП-ФАКТ

Работы будуць працягвацца

Паслякова прайшлі першыя выпрабаванні новага абсталявання ў новых цэхав 1-га маладзёжнага завода.

Намеснік дырэктара прадпрыемства М.Е. Капачэвіч сказаў, што новае абсталяванне ў асновам імпартавае. І каб дасягнуць яго да добрага рабочага стану, работы на гэтым абсталяванні будуць працягвацца, хоць і адчувальнае недахоп паступаючай малочнай прадукцыі. Планаўца, што кожны суткі новай магутнасці змогуць перапрацоўваць не менш як 320 тон малочнай прадукцыі.

3 капейкі да 35 рублёў

вырас за даволі кароткі час кошт запалак. Мо пара ўжо ўспомніць пра дэдаўскія "запалкі" — крэмень ды сэрэ? Яны хоць і нязручныя, затое больш танныя.

І ў трактара ёсць сэрца...

Мінуў той час, калі маторы Мінскага матарнага завода ішлі толькі на трактары. Ужо ў мінулым годзе 400 "Зілаў" атрымалі беларускія маторы. А ў гэтым годзе ўжо ў 15 тысяч "Зілаў" "застаюць сэрцы" з Мінскага матарнага. Зараз на заводзе працуюць над выпускам аўтамобільнага варыянта рухавіка для пераважна машын Горькаўскага аўтазавода на дызельных рухавіках з Мінска.

А.СЦЯПАНУ.

Барысаўчане не давяраюць сваім уладам

Днямі Барысаўская гарадская арганізацыя аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі прыняла палітычную заяву, прысвечаную вынікам збору подпісаў у падтрымку прапановы аб правядзенні гарадскога рэферэндуму аб доверы Барысаўскаму гарсавету.

У заяве, у прыватнасці, гаворыцца, што гадавая праца Барысаўскай арганізацыі АДПБ па падрыхтоўцы гарадскога рэферэндуму з матай паклісці канец бяздзейнасці гарадскіх улад і дапушчальным ім з'яўляўся сканчылася паспяхова.

Барысаўская арганізацыя АДПБ заявіла аб сваім рашэнні пачаць падрыхтоўку гарадскога рэферэндуму. Ініцыятыўная група па яго правядзенню перадала ў гарвыканкам больш чым 6,5 тысячы подпісаў барысаўчан, якія падтрымліваюць ідэю правядзення рэферэндуму. Гэта значна больш подпісаў, патрэбных па Закону аб рэферэндуме.

Транспартны дабрабыт — сёння мара

Далейшае скарачэнне пасажырскіх перавозак недапушчальна — гэта прызнана ўжо не толькі прадстаўніцтвам транспартнай галіны, але і ўладам Беларусі.

Вярхоўны Савет прыняў рашэнне набыць за кошт рэспубліканскага бюджэту ў 1994 годзе прыкладна 400 новазбудаваных і тагачасных вышэйшай востру транспартную праблему, аднак, дасць магчымасць хоць як-небудзь падтрымаць парк, дзе частка аўтобусаў настолькі пазналася, што ўжо практычна не ў стане функцыянаваць.

Аднак нават пры дапамозе ўрада да транспартнага дабрабыту, дзе найбольш характэрным з'яўляецца 1991 год, яшчэ вельмі далёка.

Мінздру папярэджвае...

Адбылося чарговае пасяджэнне калегіі Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусі, на якім разглядаліся праблемы лекавага забеспячэння лясныя-прафілактычных устаноў рэспублікі, а таксама радыяцыйна-біяска персаналу і пацыентаў пры правядзенні рэнтгенадыягностычных працэдур.

Намеснік галоўнага ўрача рэспубліканскага Цэнтра гігіены і ідэміялогіі Леанід Мелешка адзначыў, што неабходна палепшыць падрыхтоўку спецыялістаў у галіне рэнтгенадыягностыкі, змяніць старое абсталяванне, распрацаваць праграму пераадування метабоў дыягностыкі. Для жыхароў нашай рэспублікі, якія і без таго

знаходзяцца пастаянна пад уздзеяннем радыяцый, гэтыя праблемы вельмі важныя. Аказваецца 30 працэнтаў абсталявання для рэнтгенадыягностыкі састарэла і не адпавядае патрабаванням баспекі.

На калегіі было адзначана, што ўжо ў 1994 годзе ў лясныя ўстановы рэспублікі будзе пастаўлена 56 сучасных рэнтгенаўстановак.

Бібліятэкі для усіх на лубы густ

Спачатку гэтага года ў Мінска пачынае дзейнічаць новая аб'яднаная сістэма публічных бібліятэк.

Для арганізацыі чытачоў усіх узростаў дзіцячы і дарослыя бібліятэкі горада аб'яднаны ў адзіную цэнтральную сістэму. Цяпер любая бібліятэка, незалежна ад былога статусу, будзе абслугоўваць дарослых і дзяцей, да таго ж без тэрытарыяльных абмежаванняў. Новаствораная структура павінна таксама з'явіцца крыжам чаргунамернае размяшчэнне бібліятэк па горадзе. Трэба адзначыць, што ніхто з іх супрацоўнікаў не пазбавіцца работы і не страціць у заробатнай плаце.

БелатІн.

Афіцэры знімаюць пагоны. Чаму?

Пра нежаданне юнакоў служыць у рэдах арміі вельмі ўжо не адно дзесяцігоддзе вядзецца вельмі і вельмі шмат размоў. Тэма гэта надзвычай актуальная для суверэннага беларускага вайска.

Але, як стала вядома з кампетэнтных крыніц, не ўсё добра і ў афіцэрскай карпусе.

Звыш 1300 маладых афіцэраў — выпускнікоў вайсковых вучылішчаў паловіні сёлета вайска Беларусі. Аднак каля 400 з іх пакінулі ўжо службу па асабістых рапартах. Прычыны? Неўладкаванасць быту, адсутнасць адпавядаючых профілю вайсковых пасад і іншых прымысці 22—23-гадовых афіцэраў зняць пагоны. Падаюцца хлопцы хто куды: у міліцыю, камерцыю, на заводы... Есць сярэд іх і беспрацоўныя.

Алесь МАСНІКОВ.

Помнікі барока на Беларусі

У рамках дзесяцігадовай праграмы ЮНЕСКО "Сусветнае развіццё культуры" (1987—1997гг.) рэалізуецца амінабавіваючы праект "Сусветнае барока".

Ён уключае ў сябе шырокае вывучэнне помнікаў барока, якія захаваліся па ўсім свеце, а таксама распаўсюджванне сабранай на гэты конт інфармацыі.

Усе падрыхтаваныя матэрыялы будуць апублікаваны ў пяцітомным Атласе сусветнага барока, дзе размясцяцца разнастайныя весткі барочнай спадчыны 49 краін свету і 25 дзяржаў Еўропы. Сярод іх значнае месца адводзіцца помнікам Беларусі вызначанага пераходу.

Насяўскаму і Гродзенскаму фарным касцёлам, манастырскому корпусу ў Полацку (гэтак званаму дому Сімона Полацкага).

Зараз вядзецца падрыхтоўка да выдання першага тома. Створаны навуковы камітэт і распрацавана прыкладная структура. Першы том прысвечаны архітэктуры і мастацтва. На яго пяцістах 800 помнікаў барока.

Наступныя чатыры томы паведамаць аб жыццёвым і скульптурным, дэкаратыўным мастацтве і музыцы, літаратуры і тэатры.

Святлана КУЛІКОВА.

Курсы валют на 3 студзеня:

	Далар ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	5280(6250)	5540	305(3675)	3255
"Прыор"	5000(5500)	5400	294(3230)	3170
"Дукат"	5200	-	3000	-

(У дужках—курс за безнаўпнымі разлікі)

(У дужках — курс за безналічны разлік)

ІНФА-КРЫМ

Вогненныя феерверкі

АСІПОВІЧЫ. Сярод розных значнасцяў мясцовага характару на паверхню ўсё больш "услываюць" падпальванні.

Так, аднойчы ноччу ўспыхнуў дом грамадзянін С. , якая пражывае па вуліцы Чыгуначнай па сёлка Елізава. Згарала частка будынка і м'ясца. Паводле звестак мясцовага ГРАУС, падпал учыніў былы зяць С. Вядзецца следства. А вось па вуліцы Рэвалюцыйнай у Асіповічах згарэў камерцыйны кіёск (дарэчы, пяці ўжо па ліку). Бінаваты пакуль не знойдзены.

Забойства па-суседску

У вёсцы Замошша Асіповіцкага раёна нядаўна з мостам цялесных пашкоджанняў знойдзены труп жанчыны С.

Міліцыя хутка выйшла на след злачынца. Арыштавана падзараваемая П., якая, відаць, з-за сваркі жыла сваю суседку.

Абрабаванне на станцыі Ясень

Значныя вялікі і дробныя арываюцца сёння ў многіх раёнах. Асіповічы — не выключэнне. Крадзяжы з крам сталі тут амаль што справай "звычайнай". За мінулы год іх зарэгістравана больш як 30.

А вось нядаўна ад буйнога крадзяжу пацярпела крама станцыі Ясень. Украдзена тавараў на суму звыш двух мільёнаў рублёў.

Іван СЦЯПУРА.

"Чырвоная змена" застаецца і нагалеі вернай справе нацыянальнага аграджэння

□ Уладзімір БЕЛЬСКІ, галоўны рэдактар

Дарагія сябры! Гадзінік гісторыі пачаў адлічваць дні і час новага, 1994 года. З надзеяй на лепшае мы ўгледваемся ў заўтрашняе будучае і хочацца верыць, што нашы спадзеваны будучы здзейсняцца і той нялёгка шлях мінулага года не прыйдзе больш паўтарыць. Не сакрэт, што ён для "Чырвонай змены" быў зусім не простым, калі не складаным. Адзіная беларуская маладзёжная газета крок за крокам заваёўвае свае пазіцыі ў чытачоў. Сёння выйшаў яе першы нумар гэтага года, і хочацца толькі адзначыць, што тыраж за адзін год вырас амаль у дваццаць разоў (!) і колькасць нашых сяброў складае цяпер 60 тысяч.

Вялікае дзякуй усім, хто ў цяжкую гадзіну не пакінуў нас і працягнуў руку дапамогі. "Чырвоная змена" з'яўляецца незалежным маладзёжным выданнем, займае нейтральнае становішча сярод розных палітычных партый і грамадскіх рухаў, адносіцца да іх з павагай і разуменнем. Мы застаёмся вернымі сваёй пазіцыі нацыянальнага адражэння.

Наша газета падтрымлівае працы, якія спрыяюць нацыянальнаму абуджэнню нашай, станаўленню незалежнасці рэспублікі, лабудове прававой

туры, палітыкі, палітычных партый і рухаў, маралі і права, дзейнасці ўрада, музыкі, вайска, тэма, эканоміка, юрыдычныя дэвіды, праграма тэлебачання і каментары да яе, і іншае — усё гэта будзе на старонках газеты. З новага года ў нас адкрыта сваё рэкламна-інфармацыйнае агенства "ЧЗ-Інфарм", якое будзе прадстаўляць самую свежую і аператыўную інфармацыю.

Хочацца асабліва адзначыць, што толькі ў "Чырвонай змене" устаноўлена спадарожнікая сувязь, праз якую мы штодзённа прымаем аператыўную інфармацыю вядучых замежных тэле- і радыёкампаній свету, якая пасля апрацоўкі трапляе на старонкі газеты.

Час прымысці "Чырвоную змену" займацца і камерцыйнай дзейнасцю. Газета разам з Саюзам моладзі Беларусі ўтварылі газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладзёж" (правапераемнік газетна-выдавецкай фірмы "Белая Русь"). Гэта дае магчымасць больш упэўнена адчуваць сябе ў той складанай эканамічнай сітуацыі, у якой аказаліся сёння газеты.

Дарагі чытач! Яшчэ раз шчыра дзякуем за тваю падтрымку, спадзяёмся, што будзем разам і надалей. З Новым годам цябе, плённы і новых здзяйсненняў!

Пра што мяркуе расказвае "Чырвоная змена" ў гэтым годзе? Пытанні гісторыі, культуры, палітыкі, палітычных партый і рухаў, маралі і права, дзейнасці ўрада, музыкі, вайска, тэма, эканоміка, юрыдычныя дэвіды, праграма тэлебачання і каментары да яе, і іншае — усё гэта будзе на старонках газеты. З новага года ў нас адкрыта сваё рэкламна-інфармацыйнае агенства "ЧЗ-Інфарм", якое будзе прадстаўляць самую свежую і аператыўную інфармацыю.

Хочацца асабліва адзначыць, што толькі ў "Чырвонай змене" устаноўлена спадарожнікая сувязь, праз якую мы штодзённа прымаем аператыўную інфармацыю вядучых замежных тэле- і радыёкампаній свету, якая пасля апрацоўкі трапляе на старонкі газеты.

Час прымысці "Чырвоную змену" займацца і камерцыйнай дзейнасцю. Газета разам з Саюзам моладзі Беларусі ўтварылі газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладзёж" (правапераемнік газетна-выдавецкай фірмы "Белая Русь"). Гэта дае магчымасць больш упэўнена адчуваць сябе ў той складанай эканамічнай сітуацыі, у якой аказаліся сёння газеты.

Дарагі чытач! Яшчэ раз шчыра дзякуем за тваю падтрымку, спадзяёмся, што будзем разам і надалей. З Новым годам цябе, плённы і новых здзяйсненняў!

Пра што мяркуе расказвае "Чырвоная змена" ў гэтым годзе? Пытанні гісторыі, культуры, палітыкі, палітычных партый і рухаў, маралі і права, дзейнасці ўрада, музыкі, вайска, тэма, эканоміка, юрыдычныя дэвіды, праграма тэлебачання і каментары да яе, і іншае — усё гэта будзе на старонках газеты. З новага года ў нас адкрыта сваё рэкламна-інфармацыйнае агенства "ЧЗ-Інфарм", якое будзе прадстаўляць самую свежую і аператыўную інфармацыю.

Хочацца асабліва адзначыць, што толькі ў "Чырвонай змене" устаноўлена спадарожнікая сувязь, праз якую мы штодзённа прымаем аператыўную інфармацыю вядучых замежных тэле- і радыёкампаній свету, якая пасля апрацоўкі трапляе на старонкі газеты.

Дзесятае неба

Многія нашы чытачы ўжо ведаюць, што менавіта так — "Дзесятае неба" — мы называлі нашу новую рубрыку, якая ўпершыню з'явілася на старонках газеты якраз напярэдадні Новага года.

З дапамогай сістэмы спадарожнікавага тэлебачання з нашага "дзесятага неба" перадад вамі адкрываецца ўсё свет. Толькі ў нас — самая "гарачая" і сенсацыйная навіна з розных куткоў планеты, самая свежая інфармацыйная хроніка сусветных тэлеканалаў "Уорлд-нэз", "Супернэз", "Еўранэз" і "Еўраспорт", сустрэчы з самымі цікавымі і вядомымі зямлякамі і многімі іншымі. Дарэчы, выказаць свае заважы, палітаны і праднастаўнікі зместу рубрыкі вы можаце ў любы працоўны час па тэлефонах 68-27-21, 68-29-45.

"Еўранэз"

Цяжкія растуць штогод не толькі ў СНД, але і ў Штатах. За першыя некалькі дзён новага года 1994 года цэны на спажывае тавары павялічыліся ў ЗША на 3 працэнты ў параўнанні з 1993-м. На думку амерыканскіх эканамістаў, гэтая лічба не выклікае засяроджэння, але напярканцы бягучага года эканоміка Злучаных Штатаў можа сутыкнуцца з некаторымі праблемамі.

Прэм'ер-міністр замежных спраў Францыі заявіў, што Францыя адмаўляецца даць візу лідэру Ліберальна-дэмакратычнай партыі Рэспублікі Уладзіміру Жирынкоўскаму.

"УОРДНЭЗ"

У Германіі зноў узнімаецца хваля нацыяналізму. Многія немцы выказваюць нянавісць да інашчэзінцаў. Паводле меркаванняў Канцлера Германіі, грамадзяне, якія так сябе паводзяць, не могуць лічыцца патрыятамі сваёй радзімы.

БІЗНЕС-КЛАС

Першы нумар "Чырвоны" ў Новым годзе — і новая рубрыка "Бізнес-клас". Жывём мы ў цікавы час, калі ў структуры грамадства нашай краіны ўзнікаюць новыя класы і нават слаі насельніцтва. Сярод "нованароджаных" — прадпрыемальнікі, камерсанты. Карацей, дзелавыя людзі. Аднак палову мы рушым да рыначнай эканомікі ўсе разам, а не толькі бізнесменамі, то спадзяёмся, што інфармацыя, якую мы прапаноўваем пад новай рубрыкай, зацікавіць усіх нашых чытачоў. "Бізнес-клас" будзе апераўіа падаваць вайшай увазе самыя свежыя навіны ў свеце бізнесу, цэны, курсы валют, аператывныя камментары да эканамічных падзей, хроніку "чорнага рынку". Што яшчэ? Спадзяёмся, вызначыць гэта дапаможае нам і вы. Кантактны тэлефон рубрыкі "Бізнес-клас" — 68-28-52.

Прадпрыемальнікі — дзецім

Больш як 70 падарункаў атрымалі на навагоднім ранішніку дзеці-інваліды Першапачатковай школы №1 Мінска ад камерсыйнага цэнтру Саюза прадпрыемальнікаў Рэспублікі Беларусь "Бізнес-Саюз" (генеральны дырэктар В.Д.Аншчанка). Трэба адзначыць, што гэта не адзіная "паказальная" добрая справа, якая "Бізнес-Саюз" атрымаў шчыра зацікаўлена ў даўно адчулі дзеці-інваліды школ-інтэрнатаў і дашкольных устаноў.

Казино ў падарунак

Напярэдадні навагодніх святаў у мінулым годзе "Белатракціён" на Беларусі. Раней пашыральны ўстаноў з'явіліся ў Брэсце і Гомелі. Саюзаў сабылі "пыласос" для грошай даць магчымасць людзям адпачыць на свой густ і адначасова прынясе неабліг даход у гарадскую казну.

У апошнія дні мінулага года адбылася нарада Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, Федэрацыі прафсаюзаў рэспублікі, Савета Беларускай канфедэрацыі прамісловых і прадпрыемальнікаў і Дзяржаўнага камітэта па прызначэнні праграмы занятасці насельніцтва рэспублікі. Як мяркуюць, у бягучым годзе на Беларусі застанецца без працы каля 630 тысяч чалавек. Маецца на ўвазе, што каля 420 тысяч беспрацоўных самі знайдзюць сабе месца пад сонцам. Астатніх яны павінны працягнуць цэнтры занятасці насельніцтва.

Дзім у Савета Міністраў адбылася закрытая нарада, на якой ішла гаворка аб стварэнні міжнароднай гандлёва-камерсыйнага палаты. На працягу года, каб пачаць працу, павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы.

Дзім у Савета Міністраў адбылася закрытая нарада, на якой ішла гаворка аб стварэнні міжнароднай гандлёва-камерсыйнага палаты. На працягу года, каб пачаць працу, павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы.

Дзім у Савета Міністраў адбылася закрытая нарада, на якой ішла гаворка аб стварэнні міжнароднай гандлёва-камерсыйнага палаты. На працягу года, каб пачаць працу, павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы.

Дзім у Савета Міністраў адбылася закрытая нарада, на якой ішла гаворка аб стварэнні міжнароднай гандлёва-камерсыйнага палаты. На працягу года, каб пачаць працу, павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы.

Дзім у Савета Міністраў адбылася закрытая нарада, на якой ішла гаворка аб стварэнні міжнароднай гандлёва-камерсыйнага палаты. На працягу года, каб пачаць працу, павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы.

"ПАС" — палітыка-аналітычная служба

Што год надышоўшы нам рыхтуе?

□ Андрэй ВАСІЛЕВІЧ

Мінулы год завяршыўся на мінорнай ноте. Нішто не давала падстаў для аптымізму, нават надвор'е. То палівала брыдкім зімовым дожджыкам, то расставала на кожным кроку пасткі галапедных ям. На слізкіх тратуарах і лясвіцах людзі ламалі рукі і ногі — ім зраз баліць.

Але ва ўсіх нас баліць галава, бо не відаць жаданага выйсця. Нават беглы аналіз падзей праішоўшага года паказвае, што тыя, хто на сённяшні дзень трымае ў руках лейцы ўлады, не ведаюць дакладнага напрамку.

Глянем спачатку на дзейнасць Вярхоўнага Савета. Безумоўна, можна назваць шэраг законаў даўчых актаў, якія смела можна запісваць у дзяржаўны акты. Але ці варта гаварыць пра асобныя рэзультаты кропкі мёду, калі навокал гарката дэфіцыт?

Успомнім, як шпарка і быццам бы шыра абыццалі дэпутаты да-тармновыя выбары ў Вярхоўны Савет. Тады абяцанне было са-ломінкай, якая ратвала ад усе-народнага рэфэрэндуму, ад поўнай адстаўкі і адыходу ў палітычнае небыццё. Абяцанне час выбару — вясна 1994 года — ужо на парозе, а Вярхоўны Савет нічога эфектыўнага не зрабіў, каб яны сапраўды адбыліся. Няма

новага выбарчага закона, няма паправак, на горшы выпадак, у стары. Буксе праект Канстытуцыі.

Зраз узнікае ў дэпутатах ку-луарах новая дата — вясень 1994 года, бо асноўныя выбары ўжо проста немагчымы правесці.

Аб чым гэта гаворыць? Вярхоўны Савет менш за ўсё дбае пра моцны аўтарытэт у вачах грамадзян. Кожны з дэпутатаў вы-рашае сваю лакальную задачу. І калі нехта стаіць перад сабой палітычныя мэты, то вельмі многія дбаюць пра хлебнае месца, якое хочацца заняць пасля сканчэння лаўнамоцтваў. Кожна-му хочацца, каб не горш было, як цяпер. Скажам, у старшыні Пас-

таннай камісіі грашовое ўтрыманне на ўроўні міністра. Ненамного адстае ад іх на-меснікі старшыні, сакратары камісіі.

Тыя, каму пашанцавала, ад-крыта бяруць курс на палітычнае ўласнага дабрабыту.

Нашы парламентарыі не цура-юцца паказаць усім свету свае не самыя лепшыя якасці. Ну, не падабаецца многім Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч — і ўсё. Адым — сваёй зрудацый і навуковасцю, другім — сваёй шырай белару-скасцю, трэцім, што не прапана-ваў нейкай пасады, нацёрты — сваім хістаннем паміж БНФ і КПБ, памярковасцю, якая часта прыводзіць да беспрыкладна-сці.

У мінулым годзе ішло, можна сказаць, адкрытае паліваанне з боку дэпутатаў большасці на кіраўніка Вярхоўнага Савета. Падстаў, як паказвае практыка, знайсці няцяжка.

У маі на XII сесіі Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч пра-дэкліраваў да дагавора аб калектывнай беспаспечы. 166 дэ-путатаў тады выказалі недавер Старшыні Вярхоўнага Савета.

Засядзі кажуць, што любы канфлікт рана ці позна ацінці-гісторыя. Магчыма, яшчэ рана па-дзяляць нейкія ацэнкі, але су-стрэча кіраўнікоў СНД паказала, што прынцып калектывнай бес-печы не дапускае тых гавораў,

якія робіць наш Вярхоўны Савет. Сэнс іх у тым, каб не пасылаць беларускіх салдат у гаражы кропкі сутычак ці войнаў. Ас-танія дзяржавы хіба хочучы, каб гінулі іх сыны? Узнікае пытанне, а чаму беларусі патрэбны прыліст?

Пра сутнасць тых спрэчак да-путаты забыліся, але не забыліся пра жаданне "зваліць" Старшы-ню. Яскравы прыклад — падзеі на сесіі Вярхоўнага Савета ў снежні.

Безумоўна, Шушкевіч на гэты раз падаў прафесарскі снабізм у адносінах да Аляксандра Лука-шанкі, кісцінне ў сваіх сімпатых ад Кебча да Пазняка. Малавяс-ці Шушкевічавы вобраз ка-румправанага элемента — пры-ём аар'яці. Бо сапраўдны ка-румправернік сядзіць пакуль што ў цяньку, але і ім патрэбна зама-ваць чорнай гразю ўсіх падрод — тады лягчы выкруціцца.

Бадай, самая вялікая цяж-насць мінулага года — аб'ядна-не грамадскіх сістэм Рэспублі-кі. Найбольш радыкальныя палітыкі Масквы адкрыта гаво-раць пра аб'яднанне дзяржаў. Праўда, нават вышэйшае чы-ноўніцтва Мінска не спяшаецца падабляцца суверэнітэту, бо што ні кажэ, а ў яго вельмі шмат прывабных рысаў. Нявыра-шанае цяжкасць пра лёс белару-скасці грошай перайшла ў год ба-сучы, і з неафіцыйных крыніц-дучэ звесткі пра тое, што абвеш-чаны Вячаславам Кебчам маш-

таб абмену 1:1 — усяго толькі фікцыя, падман. Гавораць, што Рэсія настывае на судзісінах 1:10.

Нацыянальная валюта Бела-русі, якая так і не наарадзілася, застаецца безбароннай, гарот-най і з'езд.

Беларусь імкнулася знайсці пачаснае месца ў свеце. Добры імпульс даў праведзены ў чэр-вені і з'езд беларусаў. Чым не падстава для ўзмацнення ад-насці? Але Народны рух Бела-русі (аб утворэнні гэтай прак-самуністычнай арганізацыі стала вядома ў мінулым годзе) па-траціў нямала сіл, каб скампра-ментаваць з'езд.

У каго на душы больш праўды і шчырасці? У Народнага руху? Ці ў Народнага фронту?

Думаю, што ўсе палітыкі на-мала зрабілі для таго, каб грамад-зяне знаверліся ў іх магчымасці.

Памятаецца, як унёска апісвалі мінскія газеты візіты Станіслава Шушкевіча і Вячаслава Кебча ў іншыя краіны. Старшыня Вяр-хоўнага Савета нават у Белым до-ме ў Вашынгтоне пабываў.

Які ж вынік? Ці павысіўся аўтарытэт Беларусі на міжнароднай арэне? Шкада, але галасаванне пры выбарах Бела-русі ў члены Савета Бяспечы ААН скончылася для нас сумна. Не вытрымлі. Да нас хутка прыедзе прэзідэнт ЗША. Але гэта ўжо падзея надышоўшага года.

РОДНАЕ СЛОВА

Літаратурны календар

— рэдактара-выдаўца часопіса "Ка-лоссе".

12. СЕРАДА.

75 гадоў з дня нараджэння В.Ф.Жомчанкі (1919—1992), белару-скага пісьмніка.

14. ПЯТНІЦА.

100 гадоў з дня нараджэння П.Я.Юргелевіча (1894—1973), белару-скага мовазнаўца.

18. АўТОРАК.

17 студзеня споўнілася 90 гадоў з дня нараджэння Аляся Якімовіча (Аляксандр Іванавіч; 1904—1979), белару-скага пісьмніка.

25. АўТОРАК.

125 гадоў з дня нараджэння Гур-ыноўскага (1869—1894), белару-скага паэ-та, дэмакрата, фалькларыста, рэвалю-цыянера.

70 гадоў з дня нараджэння (1924 г.) В.У.Мартынава, белару-скага мова-знаўца.

26. СЕРАДА.

420 гадоў таму назад (1574 г.) у Ло-скай друкарні выйшлі творы Сымона Буднага "Пра дзве сутнасці Хрыста", "Кароткі доказ, што Хрыстос не з'яўляецца такім жа Богам, як Айцец...". Супраць Хрысціянства дзе-яцый. Наконт аргументаў Сімлера пра дзве сутнасці Хрыста.

30. НАДЗЕЛЯ.

110 гадоў з дня нараджэння А.І.Луцкевіча (1884—1942), белару-скага публіцыста, літаратурнага кры-тыка, грамадскага дзеяча.

31. ПАНЯДЗЕЛАК.

80 гадоў з дня нараджэння (1914 г.) Я.А.Хелемскага, рускага паэ-та, пра-заіка, перакладчыка беларускай літаратуры.

СТУДЗЕНЬ

ГІСТАРЫЁГРАФ

Случкія паясы

□ Мікола БАГАДЗЯЖ, "ЧЗ"

Случкія паясы. Рэч, якая шырока вядома сучасным жыхарам Беларусі хіба што толькі дзякуючы таму, што ў школьную праграму ўключаны аверш Максіма Багдановіча "Случкія паясы". А, між тым, у мінулым яны мелі на нашай зямлі шырокае распаўсюджванне. Ды яно і нядрэйна. Бо нацыянальнае адзенне кіруючых слоўсцю вымагае неабходнасці яго набыцця. Ды і наогул для ўсходнеславянскіх народаў паясы мелі вельмі значнае значэнне. З'яўляліся неад'емнай часткай як мужчынскага, так і жаночага адзення. Прычым выконвалі не толькі і не столькі сваё асноўнае прызначэнне — утрымліваць адзенне, а і для навізна зборі, грошай (як унутры, так і ў прывешаных кашалках). Выкарыстоўвалі іх і пры разнастайных абрадах.

Зразумела, што кожны чала-век тах часоў меў некалькі пая-соў: святонны, штодзёжны, рабо-чы і г.д. Былі яны як масцовага

вырабу, так і прывазныя з усходу (так званыя кушакі). Апошнія ат-рымалі яшчэ агульную назву "персідскіх". Іх насіла пераваж-

на шляху і мяшчанства. Вялікі попит на іх, які і вялікі кошт (да 500 дукатаў) натхнілі частку ганд-ляроў на арганізацыю масцовай вытворчасці. Гэтым жа вырашылі заняцца і многія мястны.

Адна з такіх невялікіх ману-фактур была заснавана ў Радзівілаў. У прыгарадзе Нясвіжа Альбе. Аднак вялікіх прыбыткаў не давала. Тое ж ад-былася і з дзённым у Случкія майстарыяны па вырабу галуну, паўмунтаў і іншых залататаных вырабаў.

Першым адбыўся ў 1760 годзе. Менавіта ў гэты год памер ула-дальнік Случкія Іеронім Фларын Радзівіл. І горад пераходзіць у асабістае ўладанне яго брата Міхала Казіміра. У хуткім часе насвіжская мануфактура пера-водзіцца ў Случкі. Аб'яднанне гэ-тых майстарняў паслужыла асно-вай для стварэння прадпрыемст-ва, якое хутка набыло шырокую вядомасць.

У першы час адзінымі ра-ботнікамі, якія стваралі гату-ны мастацтва (інакш нельга назваць гэтыя паясы) былі запро-шаны на працу туркі і персы. Выробленыя паясы капіравалі ўсходнія ўзоры. Пазней двух мясцовых вучняў — Хаежскага і Гадзюскага паслалі на адуучэнне на такую ж мануфактуру ў горад Станіслаў (сучасны Івана-Фран-коўск) да атрымаўшага ў той час шырокую вядомасць майстра Яна Маджарскага. Вярнуўшыся ў Случкі, яны прынеслі з сабой больш даскладную метадку. Зрэбіць гэта ім удалося яшчэ і таму, што ў Станіславе было за-куплена больш сучаснае (для тах часоў) абсталяванне для выто-рчасці.

Адной з асаблівасцей працы на персідскіх (так называліся ману-фактуры па вырабу "персідскіх" паясоў) было тое, што на іх праца-валі толькі мужчыны. На "Случ-кую" набралі наёмных рабочых альбо з мяшчан, альбо з прыгон-ных сялян. Частка з іх вядома. Акрамя дзвюх вышэйзгаданых, працавалі Іосіф Барскі, Міхал Баранавіч, Канчыла, Лойка. Гэ-тыя беларускія майстры не толькі перанялі, але і творча перапраца-валі ўсходняе рамяство, на-даўшы яму нацыянальны харак-тар. Усяго гэтага ста-рэбілася 10—15 год. За гэты перыяд абслугоўванне ману-фактуры перайшло да мясцо-вых майстроў. Выключэннем

з'яўляўся толькі ўпраўляючы (мэтр) мануфактуры венгр Ян Маджарскі, які быў запрошаны Міхалам Казімірам Радзівілам на пасаду ўпраўляючага. Аднак вы-конваў яшчэ і функцыі майстра-настаўніка. Сведчаннем гэтага з'яўляецца пасада (пакат) падпісанага ім і князем пагад-нення. У яго ўключалася абавяз-цельства навучыць княжацкіх ткачоў свайму майстарству. Але Ян не толькі вучыў случкіх тка-чоў, але і сам прыглядаўся да адзення, неад'емнай часткай і перамай яе мастацтва.

Ян Маджарскі быў не толькі вялікім знаўцам сваёй справы, таленавітым чалавекам, але і вы-датным арганізатарам. Пад яго кіравніцтвам случкія персідыяны былі разарганізаваны і тэхнічна пераабраена. Хутка яна набыла вельмі значную вядомасць не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Яе вырабы карысталіся такім попы-там, што ўладальнікі існаваўшых раней мануфактур па вырабу персідскіх паясоў пачалі вы-рабляць іх па случкіх узорах. Так адбылося на прадпрыемствах Гродна, Кракава, Кабылка, Ліцкава (каля Варшавы) і нават у Станіславе. Новая персідыя, якія ўзніклі ў Гродна, Каралічэ і Гуканах, таксама талі "случкія паясы". Больш таго, гэтай жа справай заняліся некалькі шаўкаткацкіх прадпрыемстваў Францыі.

Ян Маджарскі кіраваў ману-фактурай да 1778 года, а затым перадаў яе свайму сину Леону. У гады працы Леона развіццё вы-творчасці працягвалася. Сваю вядомасць і багачэ, якое на-быў з бацькам, Маджарскі-малодшы выкарыстаў у канцы XVIII стагоддзя. Канстытуцыя 1791 го-да дазволіла яму атрымаць шлях-цтва. А ў наступным годзе Ле-он атрымаў пасаду камергера пры двары караля Станіслава Аўгуста.

Гэтыя "карацёўскія міласці" зрабілі Леона Маджарскага вер-ным прыхільнікам польскага ка-ралева, таму ён без вялікай радасці аднісся да далучэння Беларусі да Рэсіі. Палітычны падзеі і палітычныя сімпатыі ўладальніка мануфактуры і ўпраўляючага адбыліся і на яе прадаўцы. Так пасля знішчэння аўтаноміі Вялікага княства Літоўскага (у склад якога ўваходзіла і Бела-русь) і поўнага далучэння да Польшчы ў Случкі былі выпушча-

былі выпушчаны паясы з меткай у выглядзе аднаголовага кара-наванага арла — польскага дзяр-жаўнага герба. Адмена канстыту-цыі 1791 года была адзначана вы-пускам залёных сатканых сераб-ром паясоў. Залёны колер сімвалізаваў май (канстытуцыя была прынята 3 мая) і надае. Пасля далучэння Беларусі да Рэсіі навішнне залёных паясоў было забаронена, а ў пачатку XIX ста-годдзя паследвала забарона на-сціць кунтуш на нацыянальнае адзенне, неад'емнай часткай якога з'яўляўся пояс. У сувязі з гэтым попыт на случкія паясы значна знізіўся, таму выто-рчасць пачала згортавацца.

У 1807 годзе скончыўся тэрмін арэнды Леона Маджарскага Радзівілаў і Леон яго больш не ўзнавіў. Пасля гэтага мануфактура перайшла на вы-пуск вырабаў іншага тыпу, — на ей пачалі выпускаць галуну, ма-хры з шуюку, стужкі, парчовыя тканіны. Але выпуск, прызнач-ны для вывазу, пачалі для патрэ-б царкоў, таксама скараціўся. Ма-нуфактура прыходзіла ў заняпад і ў 1844 годзе была закрыта.

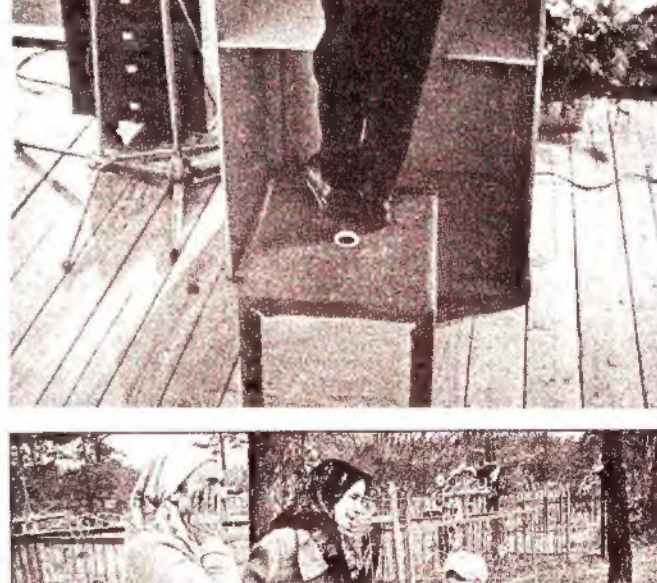
Здавалася, што яе вырабам на-канавана было знішчэнне. Аднак атрымалася інакш. Яны перажылі стварэнне іх мануфактуры і дайшлі да нашых часоў. Прычына ў гэтым адна — вялізная іх мас-тачка каштоўнасці. Зразумелі гэта яшчэ ў другой палове мінулага стагоддзя, калі яны сталі цінным дзяржаўным прыняццём мастацтва-наўцаў і калекцыянераў. І пайшлі яны выдараваць па свеце. Ася-даць у музеях і прыватных збо-рах. У наш час багацейшыя калек-цыі случкіх паясоў маюцца ў Ма-скеве (Дзяржаўны гістарычны му-зей), Ленінградзе (Эрмітаж і Э-тнаграфічны музей народаў СССР), Львове (Этнаграфічны музей).

У Беларусі невялікая калек-цыя паясоў знаходзіцца ў сталічным Дзяржаўным гістарычным музеі і гісторыка-ар-хеалагічным музеі ў Гродна. Адзін пояс — падарунак нашага земляка з Англіі — захоўваецца ў Музеі старажытнабеларускага мастацтва Акадэміі навук (Мінск). Яшчэ адзін пояс выма-нялі ў Маскве супрацоўнікі Мінскага абласнога краязнаўчага музея (Маладзечна). А ў Случкі ў краязнаўчым музеі ўсяго толькі два невялікія кавалкі.

Некалькі дзён таму мы развіталіся з годам Пейня. Што і казаць, 1993 адпавядаў свайму астралагічнаму вобразу. Шумны, насычаны стракатай мазайкай падзей. Песень мы насупаліся шмат, вась толькі ўзяліцца не змагі — Певень. Зрэшты, адчуванне палёту стваралі цэны. На працягу года "пейні" выляталі неаднойчы. Успомнім лета, гарачы песенны фестываль, на якім узяліцца звонагалосы эстрады "Залаты паван". Апошні "паван" узяліцца не дзе-небудзь, а на палітычным небасхіле перад самым Новым годам. І не толькі ўзяліцца, а нават паспеў дэбутаваць сёго-таго...

Прама скажам, логіка падзей мінулага 1993 года не шмат унесла яскасці і парадку ў забыццё жыццё дзясціміліённай краіны з умеранымі кліматам, умеранымі палітычнымі амбіцыямі і буйным становішчам паміж Захадам і Усходам. Але, як бы там ні было, незалежная Беларусь пражыла яшчэ адзін год — эканамічна-напружаны і палітычна-небяспечны. Гэта значыць, яшчэ на адзін год стала менш з шэрагу тых цяжкіх гадоў, у якіх трапіла краіна, на будучы дэбрыт якой так хочацца спадзявацца. Гэта значыць, мы яшчэ на 365 дзён наблізіліся да таго моманту, калі можна будзе ўздыхнуць з палёгкай, адчуваючы сябе грамадзянінам багатай, вольнай краіны.

Яшчэ на адзін год бліжэй...

"43-інфарм"

